

[Digital språkinläring](#)

Sång och musik

[Läromedel: förteckning](#)[Standardverk](#)[Läromedelsutställning](#)[Låna e-böcker](#)[Språkvårdsorgan](#)[Nyhetsbrev](#)

Musik och språk är ”kollegor i hjärnan”, som psykologiprofessor Diana Deutsch uttrycker det. Hon har i sin forskning kommit fram till det som de flesta språklärare rent intuitivt eller av erfarenhet redan har insett: musik och språk påverkar varandra positivt. Men hur kan man praktiskt använda sig av musik i svenskundervisningen? Psykologiprofessorn får ursäkta, men här är det lärarna som har de bästa tipsen. Det är bara att inspireras och köra i gång.

"Chocka i gång talet-övning" med svenskstudenter i Milano.

Medan svenskstudenterna vid universitetet i Leuven, Belgien, släntrar in till sin lektion startar en powerpoint, och ur högtalarna strömmar svensk musik. Läraren Maarten Lemmens låter lugnt bild och musik sjunka in i studenterna och göra sitt jobb – att skapa en svensk atmosfär och förbereda hjärnorna på att ta in språket.

– I princip är låten på något sätt förknippad med det tema som vi ska behandla. Om vi till exempel ska prata om väder eller årstider, så kan det bli Lars Winnerbäcks ”Höst på min planet” eller Ted Gärdestads ”Sol vind och vatten”. Och lektionen i anslutning till alla hjärtans dag öppnar jag med Björn Afzelius ”Älska mig nu” eller Helen Sjöholms ”Jag älskar dig”.

Under studenternas första två år med Maarten som lärare, får de varje vecka en ny ”välkomstlåt” och ett nytt tema, totalt 26 stycken per år. Psykologiprofessor Deutsch skulle ha nickat gillande – att exponeras för

musik kan få igång hjärnans auditiva del och på så vis förbättra våra språkfärdigheter.

Intonationen får draghjälp av musiken

Förmågan att uppfatta intonation och rytm får hjälp på traven av musiken, och idealet är förstås om det sedan kan inspirera till eget tal. Ett exempel på hur det kan gå till får vi genom att kika in i Anna Brännströms klassrum i Milano. Studenterna har just formerat sig i två ringar, en som går medsols och en som går motsols. Samtidigt lyssnar de på musik med tydlig rytm, till exempel ”Kött och blod” av Mats Ronander eller ”Vingar” av Mikael Rickfors. När Anna stoppar musiken ska studenterna stanna och tala med den de har framfört sig. Förhoppningsvis har de då fått rytmen i blodet.

– Innan musiken sätts på ger jag dem instruktioner om vad de ska prata om. Det kan vara: ”Presentera dig. Hälsa och fråga hur det går, berätta var du bor, hur gammal du är, vilket väder det är”. Innan de sedan skiljs åt ska de alltid använda vanliga avslutningsfraser: ”Då säger vi så, trevligt att träffas, ha det bra”, eller bara ”hej då – vi ses”. Jag låter dem hålla på med samma ämne några musikturer och sedan kan man byta, för det går att använda övningen om vad som helst.

Anna Brännström kallar den här övningen för ”chocka i gång talet-övning”, och hon brukar framföra allt använda den under studenternas första år. När hon introducerar nya moment och talet har kommit lite i andra hand ett tag, kan den vara en effektiv igångsättare.

Långa konsonanter med Vikingarna

När sedan studenterna har kommit lite längre gäller det att börja tampas med mer specifika detaljer i uttalet. Som de okända långa svenska konsonantljuden – när de ställer till det kan det vara dags att anlita Christer Sjögren och Vikingarna. Några rejäla doser släpig dansbandsmusik med värmländsk touch är nämligen den medicin som läraren Cecilia Wargelius i Riga ordinerar.

– Vill man åt de långa konsonantljuden är Vikingarna oslagbara. Då får man dessutom intonation. Jag tror att man kan lära sig bra uttal med hjälp av Vikingarna – de har långa och tydliga konsonanter. Jag brukar dra ett gummiband för att demonstrera konsonantlängd, men med Vikingarna blir det ännu bättre.

Ett annat tips som Cecilia har är att inte nöja sig med att höra på sångerna, utan att försöka hitta videoklipp på nätet så att man samtidigt också kan se tydliga läpprörelser när man lyssnar. Tydlighet är förstås en förutsättning också när det gäller artikulationen, och vår tonsatta svenska barnkultur är därför inte så dum. Anna Brännström i Milano är bara en av alla svensklärare som glatt låter sina vuxna studenter uttalsträna med barnsånger.

– Jag köpte en cd med sånger från ”Fem myror är fler än fyra elefanter” under mitt andra år som lärare och tänkte att det här går ju aldrig hem hos universitetsstudenter. Men se – 19-åringar i Italien älskar och minns ”Igelkotten Ivar”, som jag sedan kontrar med Nationalteaterns ”Ylle” för att jobba med skillnaden mellan i- och y-ljuden.

Lättare att lära med roliga sånger

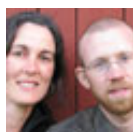
Steget från det barnsliga till det komiska är inte heller så långt. Och effekten kan ofta vara densamma – en avslappnad och god stämning som underlättar inläringen. Så varför inte fortsätta vokalträningen med hjälp av Hasse Alfredsson? Sophie Engström i ukrainska Lviv kör ”Styrman Karlssons äventyr med porslinspjäsen” som lektion i o- och u-ljud, och på köpet kan man passa på att träna uttal och stavning av kort å-ljud, som i potta, måtta, flotta. Med Hasse Alfredsson kan också lektioner om mat få lite mer krydda än vad de tillrättalagda läroboksbilderna på korvar, salladsblad och köttbullar ger, enligt Sophie.

– Ett gott skratt fungerar alltid om man vill lära sig något som man egentligen inte tycker är så väldigt kul. Jag har använt ”Blommig falukorv” med Hasse Alfredsson när vi har talat om mat. För studenterna i årskurs ett blev inslaget mycket roligare när vi kunde ”skruva” maträtterna.

Ja, möjligheterna att använda musik i undervisningen är i det närmaste oändliga. Varje lärare har sina specialiteter. I Milano kan det bli geografilektion utifrån Ted Ströms ”Vintersaga” och Euskefeurats ”Hem till Altersbruk”. Är man student i sydtyska Weingarten får man jaga preteritumformer i Lars Winnerbäckes och Miss Lis ”Om du lämnade mig nu”. Och i Lviv är Timbuktus ”Malmö” utgångspunkt för samhällsdiskussion om svensk invandring och politik.

Bara fantasin och uppfinningsförmågan sätter gränser. Fast det är faktiskt inte riktigt sant. Som i all undervisning finns det också utrymme för det oväntade i mötet med musiken. När vi själva för några år sedan höll i en sommarkurs råkade en av oss i desperation dra igång ”Till havs” med Jussi Björling mitt under en i princip dödförklarad romandiskussion. Större succé får man leta efter – på egen hand fortsatte studenterna i tre veckor att härma Jussi Björlings operasvenska. Och ”Till havs” blev kursens givna pausmusik, uttalsövning, och en veritabel sommarplåga som förmodligen aldrig helt kommer att försvinna ur deltagarnas minnen.

Maria Kapla och Johannes Ståhlberg
2012-04-04

Maria Kapla och Johannes Ståhlberg är frilansjournalister och har tidigare arbetat som svensklektorer i Ryssland.

Läs mer om psykologiprofessorn Diana Deutsch och hennes forskning kring språk och musik (Språktidningen, december 2011)

En lista med fler tips på övningar med musik hittar du längst upp till höger.

[Dela med dig](#)

2012.04.04

Övningar med musik

[Lista på en massa bra och roliga övningar \(pdf\)](#)